

Kriminologi som studieavsnitt i gymnasiet

MIA MATTSSON

Att undervisa i kriminologi på gymnasiet har visat sig vara en pedagogisk resa fylld av både förväntningar och överraskningar. Ämnet väcker starka associationer hos de studerande och många associerar direkt på kriminalserier där tekniker analyserar fingeravtryck, blodspår i skenet av en UV-lampa och fibrer under mikroskopet. Som lärare ställs man därför inför utmaningen att balansera mellan populärkulturella bilder och kriminologins verklighet.

Under de två senaste läsåren har jag, tillsammans med min kollega i psykologi, erbjudit kriminologi som ett tillämpat studieavsnitt. Intresset har varit så stort att vi tvingats begränsa antalet deltagare och ibland låta slumpen avgöra vem som ryms med i gruppen. Det är en tydlig signal om att ämnet berör och engagerar, men också att det kräver en genomtänkt didaktisk strategi för att möta elevernas förväntningar.

Vår uppgift har blivit att förklara att kriminologi inte är kriminalteknik, utan snarare en vetenskap som söker förstå brottslighetens orsaker, mönster och konsekvenser. Det kan initialt kännas som en besvikelse för se studerande, men öppnar samtidigt upp för en djupare diskussion om mänskligt beteende och samhällets ansvar och roll.

För att ge studerande en mer verklighetsnära bild av kriminologins bredd har vi bjudit in gästföreläsare och besökt Polisyrkeshögskolan i Tammerfors. Vi har fått lära oss mer om sinnesundersökningar, gärningsmannaprofileringar, hur man hanterar ungdomar på glid, stöder brottsoffer och jobbar med dömda kriminella i fängelser eller de som är på väg tillbaka in i samhället. Genom olika berättelser får de studerande en unik inblick i hur teori möter praktik och hur kriminologisk kunskap används i vardagen för att förstå, förebygga och hantera brottslighet. Dessa delar har visat sig vara särskilt uppskattade,

eftersom de knyter an till de studerandes intresse för det mänskliga och det psykologiska, samtidigt som de ger en realistisk bild av kriminologins arbetsfält men också hur det skiljer sig från polisens jobb.

För oss lärare blir kriminologin därför inte bara ett nytt och spännande undervisningsämne som lockar många studerande, utan också en möjlighet att utveckla deras kritiska tänkande, fördjupa förståelsen för komplexa samhällsfrågor och knyta an till psykologins perspektiv. Samtidigt är det omöjligt att bortse från samhällskontexten; ingen har väl kunnat undgå de alarmerande rubrikerna om ungdomsgång och den växande gängkriminaliteten som plågar Sverige, en problematik som dessutom börjar få fotfäste även hos oss. Just därför blir kriminologi i skolan så relevant; det ger de studerande verktyg att analysera och reflektera över dessa aktuella fenomen, inte bara som nyhetsinslag utan som uttryck för djupare samhälleliga, sociala och psykologiska mekanismer.

Det är en påminnelse om att även ämnen med starka populärkulturella bilder kan bli kraftfulla verktyg för lärande om vi vågar möta de studerandes förväntningar och samtidigt leda dem vidare mot en mer nyanserad verklighet. ■

Skribenten är styrelsemedlem i FLHS.